

9030-osios GUID

Su AAI nepriklausomumu
susijusi geroji praktika

INTOSAI gairės parengtos
Tarptautinės aukščiausiųjų audito
institucijų organizacijos (INTOSAI)
kaip INTOSAI profesinių nutarimų
sistemos dalis. Daugiau
informacijos galima rasti adresu
www.issai.org

INTOSAI

Iki IFPP dokumentas – šis dokumentas buvo parengtas iki
sukuriant INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP)
2016 m., todėl formalia paskirtimi gali skirtis nuo naujausių
INTOSAI audito gairių.

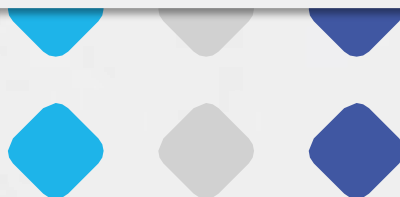
INTOSAI

INTOSAI 2019 m.

- 1) Anksčiau žinomas kaip 11-asis TAAIS „Su AAI nepriklausomumu susijusios INTOSAI gairės ir geroji praktika“.
- 2) Patvirtintas 2007 m.
- 3) Sukūrus INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP), dokumentas pervadintas 9030-osiomis GUID „Su AAI nepriklausomumu susijusi geroji praktika“ ir 2019 m. atlikti redakciniai pakeitimai.

9030-osios GUID yra skelbiamos visomis oficialiomis INTOSAI kalbomis: anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir vokiečių.

PRATARMĖ

1977 m. Limos deklaracija buvo pirmasis INTOSAI dokumentas, kuriame išsamiai išdėstyta aukščiausiosios audito institucijos (AAI) nepriklausomumo svarba, primenant INTOSAI nariams, kad AAI gali būti objektyvios ir veiksmingos tik tuo atveju, jei jos yra nepriklausomos nuo audituojamo subjekto ir yra apsaugotos nuo išorės įtakos. Buvo nustatyta kryptis, ir vėlesniais metais nepriklausomumo tema nagrinėta įvairiuose INTOSAI renginiuose.

44-ajame INTOSAI Valdymo tarybos posėdyje Montevidėjuje, Urugvajuje, buvo sudaryta specialioji darbo grupė, kuriai iš pradžių vadovavo mano pirmtakas. Darbo grupei buvo pavesta išnagrinėti AAI nepriklausomumą ir pasiūlyti būdus, kaip šią sritį iš tikrųjų patobulinti.

AAI nepriklausomumo darbo grupė baigė darbą ir 2001 m. kovo 31 d. paskelbė galutinę ataskaitą. Savo pranešime darbo grupė pateikė aštuonis pagrindinius AAI nepriklausomumo principus. Ataskaitos preambulėje pirmininkas priminė AAI, kad jos atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad vyriausybės atsiskaitytų už viešųjų lėšų naudojimą, ir kad jos gali pateikti nepriklausomą požiūrį į viešojo sektoriaus valdymo kokybę. Kaip dabartinė pirmininkė kartoju, kad tai vis dar aktualu ir šiandien, ypač atsižvelgiant į didėjantį visuomenės priežiūros ir atskaitomybės poreikį.

Viena iš darbo grupės rekomendacijų buvo įsteigti pakomitetį, kuris skatintų AAI nepriklausomumą ir parengtų gaires AAI. 2001 m. tapau šio pakomitečio, sudaryto iš darbo grupės narių AAI, pirmininke. Pakomitetį sudarė šios šalys: Austrija, Antigva ir Barbuda, Kamerūnas, Egiptas, Portugalija, Saudo Arabija, Švedija, Tonga ir Urugvajus. Pirmas dalykas, kurį pakomitetis buvo paprašytas padaryti, – įvertinti nepriklausomumo parametrus, kartu atsižvelgiant į skirtingus režimus ir teises sistemas.

Nuo 2001 iki 2004 m. pakomitetis dirbo su taikymo nuostatomis (pavyzdžiais), kurios paaiškintų, ką reiškia AAI nepriklausomumas. Siekiant įvertinti, kaip AAI laikosi aštuonių pagrindinių principų, buvo atlikta apklausa. JT / INTOSAI seminare Vienoje (Austrija) 2004 m. daugelis dalyvavusių AAI vadovų išsamiai diskutavo apie AAI nepriklausomumą.

Nuo 2004 m. pakomitetis rengė AAI nepriklausomybės chartiją ir parengė aštuonių pagrindinių principų įgyvendinimo gaires, atsižvelgiant į skirtingus AAI tipus. Išsamios konsultacijos su AAI labai prisidėjo prie dokumentų kokybės.

Turiu garbės pranešti, kad pakomitetis baigė savo darbą. Norėčiau padėkoti jo nariams už jų pastangas ir atsidavimą, taip pat visoms AAI, prisidėjusioms prie mūsų darbo.

Nepriklausomybės pakomitečio pirmininkė
Sheila Fraser, FCA

TURINYS

SU AAI NEPRIKLAUSOMUMU SUSIJUSIOS INTOSAI GAIRĖS IR GEROJI PRAKTIKA	7
1 PRINCIPAS	7
Tinkamos ir veiksmingos konstitucinės, statutinės ir teisinės sistemos buvimas ir šios sistemos nuostatų taikymas <i>de facto</i>	7
2 PRINCIPAS	8
AAI vadovų ir narių (kolegialiose institucijose) nepriklausomumas, įskaitant kadencijos saugumą ir teisinį imunitetą, įprastai atliekant savo pareigas	8
3 PRINCIPAS	10
Pakankamai platūs įgaliojimai ir visiška veiksmų laisvė, vykdant AAI funkcijas	10
4 PRINCIPAS	11
Neribojama prieiga prie informacijos	11
5 PRINCIPAS	12
Teisė ir pareiga teikti savo veiklos ataskaitas	12
6 PRINCIPAS	13
Laisvė spręsti dėl audito ataskaitų turinio, jų skelbimo ir sklaidos laiko	13
7 PRINCIPAS	13
Veiksmingas AAI rekomendacijų įgyvendinimo kontrolės mechanizmas	13
8 PRINCIPAS	15
Finansinis ir valdymo (administracinis) savarankiškumas ir pakankami žmogiškieji, materialiniai ir piniginiai ištekliai	15
PRIEDAS	18
ATVEJŲ TYRIMŲ REZULTATAI	18
Tikslas	18
Metodika	18

Tikslinė populiacija ir gražos rodikliai	19
Rezultatai	20
1 principas	20
2 principas	21
3 principas	21
4 principas	22
5 principas	22
6 principas	23
7 principas	23
8 principas	24
Išvada	26

1

SU AAI NEPRIKLAUSOMUMU SUSIJUSIOS INTOSAI GAIRĖS IR GEROJI PRAKTIKA

Vadovaudamosi 10-uoju INTOSAI-P „Meksiko deklaracija dėl AAI nepriklausomumo“, aukščiausiosios audito institucijos (AAI) turėtų apsaugoti savo darbo vertę, nustatydamos tinkamas saugos priemones ir pašalindamos realias ir numanomas jų nepriklausomumui kylančias kliūtis.

Šios gairės turėtų būti taikomos kaip gerosios praktikos šaltinis siekiant dalytis priemonėmis, kuriomis didinamas ir tobulinamas AAI nepriklausomumas. Jos turėtų tapti aktualia priemone, kuri būtų prižiūrima ir atnaujinama. Mes išdėstėme principus, kurie buvo nustatyti Meksiko deklaracijoje dėl AAI nepriklausomumo, ir pateikėme gerosios praktikos pavyzdžių, kuriais siekiama padėti AAI tapti nepriklausomoms. Nustačius daugiau gerosios praktikos pavyzdžių, jie bus įtraukti į šias gaires.

1 PRINCIPAS

Tinkamos ir veiksmingos konstitucinės, statutinės ir teisinės sistemos buvimas ir šios sistemos nuostatų taikymas *de facto*

» GAIRĖS

Reikalingi teisės aktai, išsamiai reglamentuojantys AAI nepriklausomumo mastą.

» GEROJI PRAKTIKA

AAI vaidmuo ir atsakomybė teisės aktuose nenustatyti. Kai AAI vadovas turi ministro statusą, AAI imasi konkrečių organizacinių veiksmų, kad įgytų didesnę nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios. AAI atsiriboja nuo vykdomosios valdžios, nedalyvaujama visuose ministrų kabineto posėdžiuose ar renginiuose – dalyvauja tik tuomet, kai to reikia AAI audito veiklai atlikti.

2 PRINCIPAS

AAI vadovų ir narių (kolegialiose institucijose) nepriklausomumas, įskaitant kadencijos saugumą ir teisinį imunitetą, įprastai atliekant savo pareigas

» GAIRĖS

Taikomuose teisės aktuose nustatytos AAI vadovo ir kolegialių institucijų narių skyrimo, pakartotinio skyrimo, įdarbinimo, atstatydinimo ir išėjimo į pensiją sąlygos, kai jie yra:

- paskirti, pakartotinai paskirti arba atstatydinti laikantis procedūrų, užtikrinančių jų nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios;
- skiriami pakankamai ilgai ir terminuotai kadencijai, kuri leidžia jiems vykdyti savo įgaliojimus, nebijant atsakomųjų veiksmų;
- apsaugoti nuo bet kokio baudžiamojo persekiojimo už bet kokią ankstesnę ar dabartinę veiksmą, kuris atliktas įprastai vykdant pareigas.

» GEROJI PRAKTIKA

- » Įstatymų leidėjai skiria, pakartotinai skiria arba atstatydina AAI vadovą. Respublikos prezidentas skiria Pagrindinės komisijos narius (pirmininką ir du komisijos narius) Paskyrimo komisijos sutikimu. Šiuos narius galima atstatydinti iš pareigų tik paskelbus jiems apkaltą.
- » Tarybos pirmininkas skiria generalinį auditorių pagal Atstovų rūmų rekomendaciją (ne pritarimą). AAI apsvarsto rekomendaciją kaip „faktišką pritarimą“ dėl nepolitinio generalinio pirmininko vaidmens ir patarimo priėmimo tvarkos.
- » Valstybės vadovas skiria, pakartotinai skiria arba atstatydina AAI vadovą įstatymų leidėjų pritarimu. Respublikos prezidentas skiria generalinį auditorių iki pensinio amžiaus. Generalinis auditorius negali būti atstatydintas ar nušalintas nuo pareigų, jeigu nėra priešasčių, panašių į tas, kurios taikomos Aukščiausiojo Teismo teisėjui, įskaitant fizinį ar protinį darbingumo netekimą ar nusižengimą.
- » Prezidentas skiria AAI vadovą, gavęs Kongreso rekomendaciją ir du trečdalius balsų daugumos. Norint atstatydinti AAI vadovą, taip pat reikia dviejų trečdalių balsų daugumos.

- » Vyriausybė – ne įstatymų leidėjai arba valstybės vadovas – skiria generalinį auditorių. Kad paskyrimas būtų ne toks priklausomas ir neliktų jokios tikros arba tariamos vykdomosios valdžios įtakos, įsteigiamas patariamasis komitetas. Komitetą sudaro vyresnieji vyriausybės nariai ir susijusių išorės organizacijų (pavyzdžiui, nacionalinio audito fondo, vyresniųjų apskaitos ir audito specialistų ir profesinių asociacijų) nariai. Patariamasis komitetas atlieka pirminį kandidatų patikrinimą ir teikia rekomendacijas ministrų kabineto nariui, kuris savo ruožtu teikia rekomendacijas ministrui pirmininkui.
- » Valstybės vadovas, kuris nėra vyriausybės vadovas ir yra renkamas piliečių balsų dauguma, skiria Audito rūmų vadovą.
- » Kolegialios AAI (Audito rūmai) nariai yra priimami į darbą viešo konkurso būdu, sudarius nepriklausomą vertinimo komisiją. Sąlygos kandidatams ir atrankos kriterijai nustatomi teisės aktais.
- » Konstitucijoje neįtvirtintas generalinio auditoriaus teisinis imunitetas, kai auditorius eina įprastas pareigas. AAI siekia užkirsti kelią bylinėjimuisi, taikydama ataskaitų derinimo procedūrą, kurią sudaro:
  - vadovybės pareiškimo raštas;
  - nuolatinis audito metu nustatytų faktų aptarimas, siekiant, jei įmanoma, kylančias problemas išspręsti atliekant auditą;
  - baigiamasis posėdis, per kurį aptariami audito metu nesuderinti nustatyti faktai;
  - vadovybės raštas (subjektas turi jį perskaityti ir pateikti pastabas per tris savaites), kuris svarstomas, kai ataskaita yra parengta;
  - veiklos audito atveju – ataskaitos projektas, siunčiamas subjektui pastaboms, į kurias atsižvelgiama rengiant ataskaitą ir kurios pateikiamos ataskaitos skyriuje, pateikti;
  - finansinio audito atveju – ataskaitos projektas, pateikiamas vadovybei oficialaus vizito metu, kad vadovybė turėtų galimybę pateikti įrodymus, dėl kurių iš ataskaitos gali būti pašalinti ginčytini klausimai.
- » Rūmų (kolegiali AAI) pirmininkas:
  - skiriamas dekretu, kurį Respublikos Prezidentas priima gavęs pasiūlymą iš Ministrų Tarybos pirmininko, išklausiusio Rūmų Pirmininko tarybos (AAI) nuomonę;
  - turi būti renkamas iš Rūmų teisėjų, kurie ne mažiau kaip penkerius metus vykdė Rūmų kolegijos pirmininko funkcijas arba kurie atliko lygiavertes funkcijas nacionalinėse konstitucinėse institucijose ar Europos Sąjungos institucijose;

- paskirtas vykdo savo pareigas iki pensinio amžiaus ir negali būti atstatyintas iš pareigų;
- AAI vadovas skiriamas į pareigas septynerių metų kadencijai Parlamento Pirmininko teikimu, slaptu balsavimu, kurio metu skiriamas asmuo gauna Parlamento balsų daugumą.

3 PRINCIPAS

Pakankamai platūs įgaliojimai ir visiška veiksmų laisvė, vykdant AAI funkcijas

» GAIRĖS

AAI turėtų būti suteikti įgaliojimai audituoti:

- » valstybės finansų, išteklių ar turto naudojimą, nepriklausomai nuo jų gavėjo teisinio statuso;
- » vyriausybės arba viešojo sektoriaus subjektų pajamų surinkimą;
- » vyriausybės ar viešojo sektoriaus subjektų ataskaitų teisėtumą ir tvarkingumą;
- » finansų valdymo ir atskaitingumo kokybę;
- » vyriausybės ir viešojo sektoriaus subjektų veiklos ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą.

Išskyrus atvejus, kai tą konkrečiai nurodo teisės aktai, AAI neaudituoja vyriausybės ar viešojo sektoriaus subjektų politinių sprendimų, o apsiriboja politinių sprendimų įgyvendinimo auditu.

Laikydamosi teisės aktų leidėjo priimtų įstatymų, reglamentuojančių jų veiklą, AAI yra laisvos nuo teisės aktų leidėjo arba vykdomosios valdžios nurodymų ar kišimosi į:

- » audito klausimų pasirinkimą;
- » auditų planavimą, programų rengimą, audito atlikimą, ataskaitų teikimą ir tolesnių veiksmų auditą;
- » institucijos veiklos organizavimą ir valdymą;
- » sprendimų vykdymo kontrolę, jeigu poveikio priemonių taikymas yra jų įgaliojimų dalis.

AAI neturėtų niekaip dalyvauti arba sudaryti įspūdį, kad dalyvauja, valdant audituojamas organizacijas.

AAI turėtų užtikrinti, kad jų darbuotojai nepalaikytų pernelyg artimų santykių su audituojamais subjektais, kad galėtų išlikti objektyvūs ir atrodyti nešališki.

AAI turi turėti visišką veiksmų laisvę vykdydamos savo pareigas, bendradarbiauti su valstybės ar viešaisiais subjektais, kurie siekia gerinti valstybės lėšų naudojimą ir valdymą.

AAI turi taikyti tinkamus veiklos ir audito standartus bei etikos kodeksą, parengtą vadovaujantis INTOSAI, Tarptautinės apskaitininkų federacijos ar kitų pripažintų standartus rengiančių organizacijų oficialiais dokumentais.

AAI turi teikti metines veiklos ataskaitas teisės aktų leidėjui ir kitoms valstybinėms institucijoms, kaip nustatyta konstitucijoje, įstatuose ar teisės aktuose, ir jos turi būti skelbiamos viešai.

» GEROJI PRAKTIKA

- » Organizuojant darbuotojams mokymo kursus, kuriuose į AAI kultūrą įtraukiama nepriklausomumo svarba, galima apsaugoti organizacijos nepriklausomumą. AAI moko savo darbuotojus ir pabrėžia būtinus kokybės ir veiklos standartus. Būtinės didelės pastangos, norint užtikrinti savarankišką, objektyvų ir nešališką darbą.
- » Atlikdama veiklos auditus, AAI gali sieti sąvokas „švaistymas“ ir „išlaidumas“ su ekonomiškumu ir efektyvumu, bet nebūtinai su rezultatyvumu. Rezultatyvumas nustatomas lyginant audito kriterijus ar standartus su veiklos rezultatais. Kadangi nustatant kriterijus konsultuojamasi su audituojamais subjektais, laikoma, kad kriterijų patvirtinimas yra netiesioginis pripažinimas, jog programos rezultatyvumas buvo peržiūrėtas.
- » Kartais reikalaujama (pagal teisės aktus), kad AAI darbuotojai glaudžiai bendradarbiautų su vykdomaisiais vadovais (pavyzdžiui, konkursų komitetuose), siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi procedūrų. Šis reikalavimas gali sukelti interesų konfliktą. Tačiau AAI gali išlaikyti savo nepriklausomumą užtikrindama, kad auditoriai veiktų tik kaip stebėtojai ir nedalyvautų sprendimų priėmimo procese.

4 PRINCIPAS

Neribojama prieiga prie informacijos

» GAIRĖS

AAI turi turėti atitinkamus įgaliojimus laiku, nevaržomai, tiesiogiai ir laisvai gauti bet kuriuos reikiamus dokumentus ir informaciją, kad galėtų deramai vykdyti įstatymais jai nustatytas pareigas.

» GEROJI PRAKTIKA

- » AAI gauna visų vyriausybės (ministrų kabineto) sprendimų, kurie padeda jai pasirinkti audito temas ir suprasti vyriausybės finansinę veiklą, kopijas.
- » Atliekant svarbių valstybės institucijų ir įmonių auditą, Audito rūmų teisėjas (kuris Rūmų Tarybos arba Pirmininko tarnybos yra paskirtas eiti delegato pareigas) turi teisę dalyvauti valstybės institucijos asamblėjos, valdybos, valdymo komiteto, auditorių tarybos posėdžiuose. Taip teisėjas (neturintis balsavimo teisės) sužino apie visą valstybės institucijos veiklą ir turi visišką prieigą prie informacijos.

5 PRINCIPAS

Teisė ir pareiga teikti savo veiklos ataskaitas

» GAIRĖS

AAI neturėtų būti varžomos teikti savo darbo rezultatų ataskaitas. Pagal įstatymuose nustatytus reikalavimus jos turėtų pateikti ne mažiau kaip vieną metinę audito darbo rezultatų ataskaitą.

» GEROJI PRAKTIKA

- » Generalinis auditorius privalo pateikti metinę ataskaitą tiesiogiai valstybės vadovui (Karaliui), kuris nurodo, kad ataskaita būtų pateikta Parlamentui. Audito įstatymas leidžia generaliniam auditoriui pateikti audito metu nustatytus faktus bet kuriuo metų laiku. Apie faktus, dėl kurių reikia nedelsiant imtis veiksmų, pavyzdžiui, viešųjų lėšų pasisavinimą arba piktnaudžiavimą įgaliojimais, pranešama tiesiogiai atitinkamoms institucijoms, kad būtų galima nedelsiant atlikti tyrimą. Už tokius veiksmus atsakingiems asmenims gali būti taikomos sankcijos arba imamasi baudžiamųjų veiksmų.

- » AAI teisiškai neprivalo viešai skelbti atskirų audito ataskaitų, išskyrus savo metinę ataskaitą Prezidentui ir Nacionalinei asamblėjai. Tačiau nuo 2003 m. rugpjūčio mėn. AAI viešai paskelbė visas savo audito ataskaitas savo interneto svetainėje.

6 PRINCIPAS

Laisvė spręsti dėl audito ataskaitų turinio, jų skelbimo ir sklaidos laiko

» GAIRĖS

AAI gali laisvai nuspręsti dėl savo audito ataskaitų turinio.

Savo audito ataskaitose AAI gali laisvai teikti pastabas ir rekomendacijas, jei reikia, atsižvelgdamos į audituojamo subjekto nuomonę.

Teisės aktuose nustatyti minimalūs AAI audito ataskaitų reikalavimai ir, kai reikia, konkretūs atvejai, kai teikiama oficiali audito nuomonė arba atliekamas sertifikavimas.

AAI gali pačios nuspręsti, kada pateikti audito ataskaitas, išskyrus tuos atvejus, kai konkrečius ataskaitų teikimo reikalavimus nustato teisės aktai.

AAI gali vykdyti konkrečius įstatymų leidėjų, kurios nors jų komisijos arba vyriausybės pageidavimus dėl tyrimo ar audito atlikimo.

AAI gali laisvai skelbti ir platinti savo ataskaitas, jeigu jos tinkamai įformintos arba pateiktos atitinkamai institucijai, kaip nustatyta įstatymuose.

» GEROJI PRAKTIKA

Net jei Audito įstatyme nėra aiškiai nurodyta, kad Deputatų rūmams pateiktos nuomonės gali būti viešai skelbiamos AAI ataskaitoje, Deputatų rūmų Biudžeto komitetas gali paskelbti nuomones privaloma vyriausybės ataskaitų dalimi, kuri turi būti aptariama viešai.

7 PRINCIPAS

Veiksmingas AAI rekomendacijų įgyvendinimo kontrolės mechanizmas

» GAIRĖS

AAI, kai reikia, teikia savo ataskaitas teisės aktų leidėjui, vienai iš jo komisijų arba audituojamo subjekto valdybai, kad būtų galima atlikti konkrečių rekomendacijų peržiūras ir imtis tolesnių veiksmų trūkumams pašalinti.

AAI turi savo vidaus rekomendacijų stebėsenos sistemą, užtikrinančią, kad audituojami subjektai tinkamai atsižvelgtų į auditorių, įstatymų leidėjų, vienos iš jų komisijos arba audituojamų subjektų valdymo organų pastebėjimus ir rekomendacijas.

AAI, kai reikia, teikia savo stebėjimo po audito ataskaitas įstatymų leidėjams, vienai iš jų komisijų arba audituojamo subjekto valdymo organams susipažinti ir imtis atitinkamų veiksmų net ir tais atvejais, kai AAI turi pakankamai teisinių galių stebėjimui po audito atlikti arba poveikio priemonėms taikyti.

» GEROJI PRAKTIKA

- » Nėvykdoma stebėjimo po audito funkcija. Šiuo metu skyrių vadovai yra tiesiogiai atsakingi už AAI nurodytų problemų sprendimą. Finansų skyriaus vadovas reikalauja, kad:
  - ministrai kaip atsaką į AAI rekomendacijas toliau nagrinėtų veiksmus, kurių imasi atitinkamos agentūros;
  - reguliariai būtų teikiama informacija AAI ir valstybės ataskaitų komitetui.
- » Nėra teisinių galių stebėjimui po audito arba poveikio priemonėms taikyti. Viena AAI pateikė tokią nuomonę šiuo klausimu.
  - Rekomendacijų įgyvendinimo auditus gali inicijuoti generalinis auditorius savo nuožiūra, kartais – nuolatinio parlamento komiteto reikalavimu. Jei nėra oficialaus mechanizmo stebėjimui po audito atlikti arba viešojo sektoriaus sąskaitų komiteto, nuolatiniai parlamento komitetai gali svarstyti ataskaitas atskirai.
  - Palaikydama glaudžius ryšius su nuolatiniais parlamento komitetais, AAI gali informuoti juos apie ataskaitas. Kadangi šie informaciniai pranešimai dažnai yra vieši, AAI turi galimybę atkreipti dėmesį į rekomendacijas.
  - Yra neoficialus mechanizmas, skirtas atkreipti vykdomosios valdžios dėmesį į AAI ataskaitas – tai reguliarūs generalinio auditoriaus ir trijų centrinės valdžios departamentų (ministro pirmininko ir ministrų kabineto departamento, Iždo ir Valstybės tarnybų komisijos) vadovų susitikimai.
- » Viena šalis pabrėžė, kad generalinis auditorius aptaria AAI rekomendacijas su susijusia ministerija ir imasi atitinkamų veiksmų, jeigu ministerija nenori vykdyti rekomendacijų. Kai kuriais atvejais klausimai sprendžiami kitais audito metais ir rekomenduojama imtis griežtesnių veiksmų.

- » Vienoje AAI, kurioje nereikalaujama atlikti stebėjimo po audito, remiantis Audito įstatymu, yra mechanizmų, skirtų užtikrinti, kad ministerijos ir agentūros įgyvendintų rekomendacijas.
- » Kontrolieriai turi sudaryti finansinio valdymo ir sąskaitų komitetą, kuriam vadovauja kontrolieriai, skirtą audito rekomendacijoms kontroliuoti ir užtikrinti, kad ministerijose ir agentūrose yra imamasi taisomųjų veiksmų.
- » Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje AAI praneša apie ankstesnio audito metu nurodytų problemų būklę. Be to, Ministro Pirmininko kabinetas įsteigė aukšto lygio Valdymo principingumo komitetą Generalinio auditoriaus tarnybos iškeltiems audito klausimams svarstyti.
- » Pagrindinė stebėjimo po audito dalis yra po audito rengiamas susitikimas su audituojamais subjektais, Planavimo ir biudžeto ministerija bei Vyriausybės administravimo ir vidaus reikalų ministerija, kad būtų aptarti realūs būdai, kaip įgyvendinti audito rekomendacijas ir priimti sprendimus dėl biudžeto ir personalo. AAI taip pat rengiasi pateikti vyriausybės agentūrų atsakymus į rekomendacijas savo interneto tinklalapyje ir reguliariai jį atnaujinti.
- » AAI neturi įgaliojimų užtikrinti, kad subjektai šalintų pažeidimus ir įgyvendintų rekomendacijas, o Valstybės ataskaitų komitetas yra neveiklus. AAI toliau teikia pasiūlymą Ministro Pirmininko kanceliarijoje įsteigti nedidelį nuolatinių sekretorių komitetą ir surengti Finansų ministerijos bei Audito institucijos direktoriaus susitikimus su audituojamu subjektu, kad būtų pašalinti audito ataskaitose nurodyti trūkumai.
- » Audito Rūmai kasmet atsiskaito Parlamentui ir taip pat gali teikti specialias ataskaitas. Audito Rūmų ataskaita svarstoma per Biudžeto komiteto pakomitečio klausymus, kurių metu ministerijų vyresniųjų pareigūnų prašoma atsakyti į klausimus. Biudžeto komitetas pritaria Audito Rūmų ataskaitoje pateiktoms rekomendacijoms ir reikalauja, kad ministerijos per nustatytą laiką įgyvendintų rekomendacijas ir atsiskaitytų Audito Rūmams arba komitetui.

8 PRINCIPAS

Finansinis ir valdymo (administracinis) savarankiškumas ir pakankami žmogiškieji, materialiniai ir piniginiai ištekliai

» GAIRĖS

AAI turi turėti pakankamus ir pagrįstus žmogiškuosius, materialinius ir piniginius išteklius. Vykdomoji valdžia neturėtų tiesiogiai kištis į šiuos išteklius ir jų kontroliuoti. AAI pačios valdo ir atitinkamai skirsto savo biudžetą.

Įstatymų leidėjai arba viena iš jų komisijų yra atsakinga už tinkamą AAI aprūpinimą ištekliais, būtinais jos įgaliojimams vykdyti.

AAI turi teisę tiesiogiai kreiptis į įstatymų leidėjus, jeigu ji nepakankamai aprūpinta ištekliais, būtinais jos įgaliojimams vykdyti.

» GEROJI PRAKTIKA

- » Nėra oficialaus mechanizmo, kaip pateikti skundą Parlamentą esant nepakankamiems ištekliams. Pranešimą galima pateikti įstatymų leidėjams parlamente be įprastinės biudžeto procedūros.
- » Biudžeto nustatymo procedūra nėra pakankamai nepriklausoma ir nešališka. Šiuo metu dėl AAI biudžeto deramasi su vyriausybės atstovais, kuriuos AAI taip pat audituoja. Procesas turėtų užtikrinti, kad:
  - AAI suteikiamas finansavimas nustatomas objektyviai, be jokios realios ar numanomos įtakos;
  - AAI finansavimo lygis ir veikla svarstomi veiksmingai, kad būtų užtikrinama atskaitomybė.
- » Tam, kad būtų pasiektas norimas nepriklausomumo lygis, Parlamento pirmininkas turėtų paskirti parlamentarų komisiją, kuri prižiūrėtų AAI kasmetinius finansavimo prašymus. Komisija gauna AAI finansavimo prašymą ir vyriausybės atliktą prašymo analizę. Prieš pateikdama savo rekomendaciją išdui, komisija gali kreiptis į AAI, vyriausybę ir išorės ekspertus.
- » AAI tiesiogiai moka atlyginimus ir išmokas auditoriams, dirbantiems subjektuose. Agentūros negali reikalauti, kad paskirti auditoriai reziduotų darbo vietoje (jie faktiškai taptų vidaus auditoriais). AAI perėjo nuo reziduojančių audito grupių prie auditų, kuriuos atlieka AAI grupės.
- » AAI turi teisę skirstyti biudžeto lėšas. AAI gauna fiksuotą sumą iš bendrojo valstybės biudžeto (balsavimas dėl vienos eilutės). AAI vadovas nustato, kaip bus paskirstytos lėšos tarp įvairių išlaidų kategorijų.
- » AAI gali savo nuožiūra skirstyti lėšas, tačiau kyla abejonių, ar Parlamentas patvirtina pakankamai lėšų. Jei lėšos neatitinka realių reikalavimų, teikiami prašymai Finansų ministerijai, Ministrui Pirmininkui, o jei nėra teigiamos reakcijos – Valstybės ataskaitų komitetui.

- » Vienoje AAI taikomi tokie biudžeto procedūros etapai:
  - AAI kasmet pateikia prašymą dėl lėšų skyrimo Finansų ministerijai.
  - Finansų ministerija perduoda prašymą ministrų kabineto ministrams be jokių pakeitimų.
  - Ministrų kabineto ministrai derasi dėl biudžeto prašymo su vyriausybės atstovais (kuriuos audituoja AAI). Nors kabinetas turi teisę pakeisti AAI prašymą dėl lėšų skyrimo, generalinis auditorius dalyvauja kabineto posėdyje kaip patarėjas.
  - Ministrų kabinetas pritaria biudžeto prašymui, o Parlamento Viešųjų išlaidų ir audito komitetas jį ir Komiteto nuomones peržiūri.
  - Jei Parlamentas pritaria Komiteto nuomonei, AAI nepriklausomumas yra užtikrinamas.

ATVEJŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Tikslas

Atvejų tyrimai yra naudojami siekiant:

- išbandyti AAI atitiktį Meksiko deklaracijos dėl AAI nepriklausomumo projektui, atsižvelgiant į skirtingas audito sistemas;
- pateikti apsaugos priemonių, taikomų tais atvejais, kai AAI negali laikytis tam tikrų principo nepriklausomumo nuostatų, pavyzdžių;
- padėti rengti gairių projektus.

Metodika

Siekiant įgyti žinių apie AAI, kurios buvo pasirinktos atvejų tyrimams atlikti, padaryti šie parengiamieji darbai:

- vyko INTOSAI sekretoriato darbuotojų ir regionų generalinių sekretorių diskusijos;
- buvo peržiūrėti šalių pranešimai, parengti Vienos seminarui dėl AAI nepriklausomumo;
- buvo peržiūrėtos interneto svetainės;
- buvo taikomi ir kiti metodai, pvz., pokalbiai ir vizitai į AAI.

Rengiant apklausą buvo atsižvelgta į šiuos dalykus:

- nekartoti ankstesnių nepriklausomumo tyrimų klausimų;

- klausimus pagrįsti taikymo nuostatų projektais, aptartais Vienoje 2004 m.;
- visiems atvejo tyrimams atlikti pateikti tuos pačius klausimus;
- išbandyti elementus, dėl kurių buvo pasiektas dalinis sutarimas ir nepasiekta jokie sutarimo Vienoje vykusioje darbo grupės diskusijoje;
- skirti vietos komentarams dėl:
  - > atvejų, kai AAI sugebėjo padidinti savo nepriklausomumą;
  - > sričių, kuriose, AAI nuomone, jos yra labiausiai pažeidžiamos nepriklausomumo aspektu;
  - > metodų, kuriais AAI naudojasi, kad sumažintų savo nepriklausomumo riziką.

Prieš pradėdant atvejų tyrimus buvo atlikti šie parengiamieji darbai:

- parengtas klausimyno projektas;
- klausimynas, metodika ir šalių pasirinkimas išplatinti visiems pakomitečio nariams, kad jie galėtų pateikti savo pastabas;
- parengtas galutinis klausimynas;
- profesinių standartų komitetui pateiktas atvejų tyrimams atlikti atrinktų šalių sąrašas ir metodika, kuri bus pateikta INTOSAI valdymo tarybai peržiūrėti ir patvirtinti;
- AAI ir jų regioniniai sekretoriatai informuoti, kad šios AAI buvo atrinktos konkrečių atvejų tyrimams atlikti;
- klausimynai išsiųsti atrinktoms AAI;
- organizuoti pokalbiai ir įvertinti atvejų tyrimai.

Tikslinė populiacija ir gražos rodikliai

Atrinkti atvejų tyrimai turėjo apimti visus arba daugumą INTOSAI regionų. Buvo atstovaujama visų tipų audito institucijoms (sąskaitų rūmams, audito valdybai, Vestminsterio tipo institucijai) ir skirtingo nepriklausomumo lygio AAI. Be to, projektui vykdyti buvo atrinktos tik tos AAI, kurios parodė tikrą susidomėjimą ir norą dalyvauti projekte.

Atvejų tyrimai buvo atrinkti, remiantis INTOSAI regioninių darbo grupių generalinių sekretorių pasiūlymais. Atvejų tyrimams atlikti buvo patvirtintos tik savanoriškai sutikusios dalyvauti AAI. Į klausimyno klausimus atsakė aštuonios iš devynių atrinktų AAI: Maroko, Filipinų, Mikronezijos, Naujosios Zelandijos, Tongos, Sent Lusijos, Ganos ir Kipro, t. y. atsakymo lygis – 90 procentų.

Rezultatai

Dalyvių buvo paprašyta pateikti išsamius atsakymus į šiuos keturis klausimus, remiantis aštuoniais pagrindiniais Meksiko nepriklausomumo deklaracijos projekto principais:

1 klausimas

Kaip manote, ar atitinkate visus ar kai kuriuos AAI nepriklausomumo reikalavimus, atsižvelgiant į principus ir taikymo nuostatas? Paaiškinkite kaip.

Vidutiniškai dalyviai atsakė, kad jie paprastai atitinka AAI nepriklausomumo reikalavimus (šalia kiekvieno principo pateikti procentiniai dydžiai). Tačiau AAI pripažįsta, kad kai kurių principų nesilaikoma arba juos reikia gerokai patobulinti. Labai maža dalis dalyvių mano, kad jie atitinka visus AAI nepriklausomumo reikalavimus. Kitas labai nedidelis procentas dalyvių pripažįsta, kad nors atitinka tik keletą pagrindinių principų, jų manymu, gebėjimas veikti nepriklausomai nuo vykdomosios valdžios padeda jiems išsaugoti nepriklausomumą.

Toliau pateikti paaiškinimai, kaip, dalyvių nuomone, jie atitinka nepriklausomumo reikalavimus, išvardijant juos pagal pagrindinius principus.

1 principas

Tinkamos ir veiksmingos konstitucinės, statutinės ir teisinės sistemos buvimas ir šios sistemos nuostatų taikymas *de facto* (75 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Dauguma atvejų tyrimų dalyvių teigė, kad jų nepriklausomumas aiškiai nustatytas teisės aktuose. Teisinės sistemos skiriasi, priklausomai nuo kiekvienos šalies teisės aktų. Beveik visais atvejais konkrečiuose teisės aktuose išsamiai paaiškinta, kiek nepriklausoma yra AAI, atsižvelgiant į tokius kriterijus kaip:

- savo funkcijų, pareigų ir įgaliojimų vykdymas;
- savo išteklių organizavimas ir valdymas;
- privalomų produktų ir ataskaitų teikimo organizavimas ir valdymas.

Dauguma dalyvių nurodė, kad egzistuoja tinkami ir veiksmingi teisės aktai. Kai kurie nurodė, kad kartais vykdomoji valdžia trukdo veiksmingai taikyti teisės aktus, ir išskyrė šias priežastis:

- politinis nestabilumas;
- vyriausybės vaidmuo nustatant asignavimus ir lėšų paskirstymą;
- vyriausybės įtaka biudžetams ir kitiems ištekliams.

Trečiame šio skyriaus klausime bus detaliau aptartos AAI nepriklausomumo pažeidžiamumo sritys.

2 principas

AAI vadovų ir narių (kolegialiose institucijose) nepriklausomumas, įskaitant kadencijos saugumą ir teisinį imunitetą, įprastai atliekant savo pareigas (75 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Dauguma dalyvių nurodė, kad institucijos vadovus skiria, pakartotinai skiria arba atstatydina teisės aktų leidėjas arba valstybės vadovas, gavęs teisės aktų leidėjo pritarimą. Tokios sąlygos yra nurodytos dalyvių taikomuose teisės aktuose.

Respondentai nurodė, kad kadencija nustatoma fiksuotam metų skaičiui, vadovas paskiriamas iki gyvos galvos arba nustatoma amžiaus riba. Tačiau 25 proc. dalyvių nurodė, kad jų AAI vadovo kadencija yra labai trumpa, todėl vadovui nesuteikiama pakankamai laiko, kad jis galėtų veiksmingai vykdyti savo įgaliojimus.

Galiausiai dauguma dalyvių nurodė, kad jiems trūksta apsaugos nuo teismo persekiojimo už bet kokią veiklą, susijusią su įprastu jų pareigų atlikimu. Tik vienas respondentas nurodė, kad jo šalies teisės aktuose toks imunitetas įtvirtintas.

3 principas

Pakankamai platūs įgaliojimai ir visiška veiksmų laisvė, vykdant AAI funkcijas (87,5 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Daugumos arba visų atvejų tyrimų dalyviai nurodė, kad jie turi pakankamai plačius įgaliojimus ir visišką laisvę efektyviai, veiksmingai ir nepriklausomai vykdyti savo funkcijas, įskaitant įgaliojimus atlikti auditą šiose srityse:

- valstybės finansų ar turto naudojimas;
- vyriausybės pajamų surinkimas;
- valstybės sąskaitų ir subjektų teisėtumas;
- finansų valdymo ir ataskaitų teikimo kokybė;

- valdžios sektoriaus veiklos ekonomiškumas, rezultatyvumas ir efektyvumas;
- vyriausybės politikos sprendimų įgyvendinimas (apsiribojant tik įgyvendinimu).

Penkiasdešimt procentų dalyvių pripažįsta, kad jų įgaliojimai apima tik valdžios sektoriaus veiklos rezultatyvumą ir efektyvumą, o įgaliojimo atlikti valdžios sektoriaus ekonomiškumo auditą įtraukimas į AAI įgaliojimus yra dar nebaigtas procesas.

Daugeliu atvejų dalyvių įgaliojimai apima veiksmų laisvę nuo teisės aktų leidėjo nurodymų ir kišimosi, atrenkant audito klausimus, planuojant, rengiant audito programas, atliekant auditą, teikiant ataskaitas ir darant tolesnius veiksmus. Dvidešimt penki proc. respondentų atsakė, kad metinis darbo planas (audito klausimai) kasmet svarstomas su teisės aktų leidėju, prieš įgyvendinant planą, o jo įgyvendinimas labai priklauso nuo teisės aktų leidėjo turimų išteklių ir (arba) nuo vykdomosios valdžios sutikimo. Nors dauguma dalyvių nurodė esą laisvi nuo įstatymų leidėjo nurodymų ir kišimosi į tai, kaip jie organizuoja ir valdo savo institucijas, 50 proc. patvirtino, kad nevaldo išteklių, kurių jiems reikia, kad galėtų visapusiškai ir nepriklausomai vadovauti savo institucijai.

Dauguma dalyvių nurodė, kad jie nedalyvavo organizacijų valdyme ir nepalaikė glaudžių ryšių su audituojamais subjektais.

Tačiau 25 proc. nurodė, jog ši sritis yra pažeidžiama dėl to, kad jiems trūksta išteklių, o jų klientams trūksta kompetencijos.

Visi dalyviai atsakė, kad jie naudoja tinkamus darbo ir audito standartus ir taiko etikos kodeksą savo ir organizacijų, kurias jie audituoja, veiklai.

4 principas

Neribota prieiga prie informacijos (100 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Visi dalyviai nurodė, kad gali laiku, nevaržomai, visapusiškai, tiesiogiai ir nemokamai prieiti prie visų dokumentų ir informacijos, kurių jiems reikia, kad galėtų vykdyti savo įgaliojimus. Jie taip pat nurodė, kad turi įgaliojimus gauti šiuos dokumentus ir informaciją iš juos turinčių žmonių ar subjektų.

5 principas

Teisė ir pareiga teikti savo veiklos ataskaitas (86 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Dauguma dalyvių nurodė, kad nepatiria suvaržymų teikdami audito rezultatų ataskaitas. Be to, dauguma nurodė, kad pagal įstatymą reikalaujama (bent jau) teikti rezultatų ataskaitas kasmet. Ne mažiau kaip 25 proc. tų AAI, kurios pagal įstatymą neprivalo to daryti, taip pat bando teikti ataskaitas kasmet. Tačiau dažnai vėluojama dėl išteklių stokos, o vienu atveju – dėl politinio kišimosi.

6 principas

Laisvė spręsti dėl audito ataskaitų turinio, jų skelbimo ir platinimo laiko (86 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Dauguma respondentų nurodė, kad jie gali laisvai spręsti dėl savo audito ataskaitų turinio, nors viena AAI nurodė, kad kartais jai daroma įtaka, priklausomai nuo klausimo diskretiškumo. Visos AAI nurodė, kad savo audito ataskaitose jos gali laisvai teikti pastabas ir rekomendacijas.

Dauguma dalyvių nurodė, kad teisės aktais yra nustatyti terminai metiniams rezultatams pateikti teisės aktų leidėjui. Tačiau nėra nustatytų terminų audito ataskaitoms skelbti.

Šiek tiek daugiau nei 10 procentų dalyvių pridūrė, kad dėl išteklių trūkumo ir neužbaigtų auditų gali būti sunku pateikti audito ataskaitas.

Galiausiai visi respondentai nurodė, kad jie gali laisvai skelbti ir platinti savo ataskaitas, kai jos yra oficialiai pateiktos (kaip reikalaujama pagal įstatymą).

7 principas

Veiksmingas AAI rekomendacijų įgyvendinimo kontrolės mechanizmas (86 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Dalyviai nurodė, kad kai kurios audito ataskaitos pateikiamos teisės aktų leidėjui arba valdymo tarybai peržiūrėti ir imtis tolesnių veiksmų. Visi dalyviai taip pat nurodė, kad jie turi vidaus sistemą, skirtą auditams stebėti ir užtikrinti, kad audituojami subjektai tinkamai atsižvelgtų į jų ir teisės aktų leidėjo pastabas ir rekomendacijas. Įdomu, kad viena AAI nurodė, jog, vadovaujantis šalies audito tarnybos įstatymu, audituojamas subjektas privalo sudaryti audito ataskaitos įgyvendinimo komitetą, kuris imtųsi tolesnių veiksmų ir užtikrintų, jog būtų įgyvendinamos audito rekomendacijos.

8 principas

Finansinis ir valdymo (administracinis) savarankiškumas ir pakankami žmogiškieji, materialiniai ir piniginiai ištekliai (38 proc. manė, kad atitinka šį principą).

Šis principas – tai sritis, kurioje dauguma dalyvių jautėsi labiausiai pažeidžiami (nepriklausomumo aspektu). Tik 38 proc. respondentų nurodė, kad jie turi:

- fiskalinę autonomiją;
- teisės aktų leidėjo patvirtintus ir paskirtus metinius asignavimus;
- visus įgaliojimus valdyti savo biudžetą ir galimybę jį skirstyti pagal poreikį;
- teisę tiesiogiai kreiptis į teisės aktų leidėją, jei suteiktų išteklių nepakanka jų įgaliojimams vykdyti.

Kiti respondentai nurodė, kad šiuo metu šio principo nesilaikoma, ir pažymėjo, kad tai tebėra sritis, kurią reikia stipriai pagerinti (išsamiau žr. 3 ir 4 klausimus).

2 klausimas

Jei neatitinkate visų ar kai kurių principų ir reikalavimų, nustatytų taikymo nuostatose, ar pasiekiate tuos pačius tikslus kitais būdais, naudodami skirtingas apsaugos priemones, kad būtų užtikrintas nepriklausomumas? Jei taip, paaiškinkite, kaip siekiate šio tikslo ir kodėl, jūsų nuomone, šios apsaugos priemonės užtikrina nepriklausomumą.

Labai nedaug dalyvių atsakė į šį klausimą, nes jeigu jie negali įvykdyti nustatytų reikalavimų, tai reiškia, kad yra didelių kliūčių, kurios trukdo jiems pasiekti tuos pačius apsaugos tikslus kitomis priemonėmis.

Kelios AAI, kurios atsakė į šį klausimą, laiko save pažeidžiamomis tam tikrose srityse, tačiau gali prisiimti šią riziką, taikydamos kitas apsaugos priemones, kad būtų užtikrintas nepriklausomumas.

Vienas iš respondentų nurodė, kad, nors jų AAI neturi nustatytų priemonių rekomendacijoms įgyvendinti, tačiau egzistuoja:

- stiprūs ryšiai su specialiais audito komitetais; jie panaudojami informaciniais susitikimams ir ataskaitų bei rekomendacijų pristatymams komitetuose;
- kai kurie neoficialūs mechanizmai, skirti atkreipti vykdomosios valdžios dėmesį į ataskaitas ir rekomendacijas, pavyzdžiui, reguliarūs vykdomosios valdžios, vyriausybės departamentų, izdo ir ministrų kabineto susitikimai.

3 klausimas

Ar yra kokia nors sritis, kurioje, jūsų nuomone, esate labiau pažeidžiamas nepriklausomumo aspektu? Jei taip, paaiškinkite.

Toliau išvardyti dalykai yra tikėtini iššūkiai, kliūtys ar rizika AAI nepriklausomumui:

- Vyriausybė atlieka svarbų vaidmenį nustatant asignavimus ir lėšas ir daro įtaką biudžetams ir kitiems ištekliams.
- Labai trumpos AAI vadovų kadencijos reiškia, kad jie neturi pakankamai laiko veiksmingai įgyvendinti savo audito planus arba veiksmingai vykdyti savo įgaliojimus.
- Nėra teisinio imuniteto nuo baudžiamojo persekiojimo už bet kokią veiklą, susijusią su įprastu pareigų atlikimu.
- Poreikis keisti teisės aktus.
- AAI organizuoja ir valdo instituciją, neviršydamą turimo biudžeto galimybių.
- Dėl nepakankamos AAI išteklių kontrolės, vykdomos teisės aktų leidėjo, AAI turi visapusiškus įgaliojimus ir nepriklausomumą organizuojant veiklą ir valdant savo instituciją.
- Išteklių trūkumas kartais verčia auditorius rizikuoti savo nepriklausomumu ir sąžiningumu.
- Klientų kompetencijos trūkumas ir AAI dydis gali trukdyti auditorių objektyvumui ir nepriklausomumui.
- Tinkamų ir kompetentingų išteklių trūkumas turi įtakos ataskaitų pateikimo laikui, o tai, savo ruožtu, lemia pavėluotus audito rezultatus.
- Klausimai, kurie dėl savo pobūdžio yra laikomi jautresniais, kartais daro įtaką ataskaitų rašymui ir turiniui.
- Nėra parlamentinio forumo, kuris suteiktų AAI užtikrinimą, kad jų audito ataskaitos sulauks parlamento dėmesio.
- Vykdomoji valdžia neprivalo atsiskaityti parlamentui pagal ataskaitose pateiktas rekomendacijas.
- Trūksta pakankamų ir prognozuojamų finansinių išteklių.

- AAI nepriklausomumas yra ribotas, nes jos neturi įgaliojimų ar teisės įsigyti išteklių, kurių joms reikia, kad pačios galėtų veiksmingai vykdyti savo įgaliojimus.
- Esama didelių metinio biudžeto ir pasiūlymų dėl biudžeto bei faktinio lėšų paskirstymo neatitikimų, įskaitant problemas, susijusias su realiu lėšų išmokėjimu iš išdo reikiamu laiku.
- Vykdomoji valdžia daro didelę įtaką biudžeto tvirtinimo procesui, todėl pasiūlymai dėl biudžeto gerokai sumažinami.
- Nors AAI turi teisę tiesiogiai kreiptis dėl biudžeto, tačiau kreipimasis paprastai atmetamas.

4 klausimas

Apibūdinkite atvejus, kai sugebėjote padidinti savo AAI nepriklausomumą, ir pasakykite mums, kaip pavyko to pasiekti.

Nors dalyviai nurodė, kad jų AAI nepriklausomumui kyla didelių sunkumų, kliūčių ir rizikos, jie taip pat nurodė, kad sugeba padidinti savo nepriklausomumą. Toliau pateikiami pavieniai atvejai, kai konkrečios AAI galėjo padaryti tokius patobulinimus.

Profesinio nepriklausomumo reikalavimų stiprinimas:

- Pateiktas svarstyti pasiūlymas dėl įstatymo projekto, kuriuo siekiama pagerinti AAI struktūrinę sistemą, ypač jos ryšius su vykdomąja ir įstatymų leidžiamąja valdžia, ir įgaliojimus atlikti veiklos auditą. Atliekama teisinės sistemos peržiūra.
- AAI taiko tokį organizacinio elgesio modelį, kuris leidžia jai atrodyti labiau nepriklausomai nuo vykdomosios valdžios, bendrai įsitraukiant tik į audito darbą ir veiksmingai atitolinant save nuo politinės veiklos.
- AAI įdiegia vidaus sistemą, pagal kurią vykdoma rekomendacijų stebėseną.

Išvada

Šioje ataskaitoje apibendrinami atvejų tyrimų atsakymai, susiję su atitiktimi Meksiko nepriklausomumo deklaracijos projektui, ir atsakymai į keturis klausimus, pateiktus pakomitečio parengtame klausimyne.

Atvejų tyrimų dalyviai laikosi nuomonės, kad apskritai jie atitinka AAI nepriklausomumo reikalavimus. Tačiau daugelis vis dar nurodo, kad jiems kyla sunkumų įgyvendinant Meksiko nepriklausomumo deklaracijos projekto

principus. Vieni šiuos uždavinius laiko kliūtimis nepriklausomumui, kiti – tobulinimo galimybėmis.

Daugeliu atvejų dalyviai išreiškė panašų susirūpinimą dėl pažeidžiamumo, susijusio su finansiniu ir valdymo savarankiškumu ir veiksmingais tolesniais veiksmais dėl AAI rekomendacijų įgyvendinimo, t. y. dėl dviejų principų, kurie laikomi sudėtingiausiais AAI.

Galiausiai, nors dauguma arba visi dalyviai nurodė, kad yra galimybių tobulėti, tik nedaugelis atsakė į ketvirtą klausimą, kuriame prašoma apibūdinti situaciją, kai jų AAI sugebėjo padidinti savo nepriklausomumą, ir nurodyti metodą, kurį audito institucija taikė.